

Les gevend aan een jeugdige Noor (les in het Engels) kwam Hemelrijk de (door een eigen wacht omgeven) barakken der Noorse gevangenen binnen —

‘Niets heeft op mij zo’n overweldigende indruk gemaakt als die zindelijke, rijkbeladen Noren-tafels waaraan ik les zat te geven: wittebroden, meneer! Kilo’s echte boter, halve kazen, hele worsten, koffie, suiker en room, bonbons, zuurtjes, chocolade en fruit. Het was om er flauw van te vallen; het sprookje van tafeltjedek-je in de werkelijkheid. En nog stapels Rode Kruis-pakketten langs de wanden en bovenop de kasten. Ik werd er wee van in mijn buik en dood-zenuwachtig.’¹

Begin februari ging Hemelrijk, gelijk eerder vermeld, op transport naar Buchenwald. In de quarantaine daar werd ‘reeds de tweede avond afgeroepen: *‘Belgier, Pakete! Franzosen, Pakete!’* Maar nooit iets voor de Hollanders.’² Pas in het hoofdkamp bleek hem dat ‘sommigen de laatste tijd persoonlijk pakketten van het Internationale Rode Kruis uit Genève (hadden) ontvangen’ (resultaat van Flugi’s inspanningen). ‘Heftige discussies waren gehouden over het voorstel, de inhoud dier pakketten over allen te verdelen, zonder succes. Het was geen verkwikkelijke zaak geweest.’³

Van midden februari af kwam er uit Genève niets meer binnen voor de Nederlanders — bij twee gelegenheden stonden toen de Franse gevangenen in Buchenwald pakketten aan hen af: twee pakketten voor telkens vijf gevangenen.

★

Wij hebben er in deel 8 op gewezen dat men het ‘pakketenschandaal’ niet mag wijten aan de Nederlandse officiële instanties alléén, ook de houding der illegale groepen is van belang geweest. In de visie van die groepen was elke illegale werker die over de grenzen was verdwenen, eigenlijk onbereikbaar geworden. Vandaar dat van Nederland, anders dan van Noorwegen, Denemarken, België en Frankrijk uit, veel te weinig gebruik is gemaakt van de nieuwe regeling die Himmler in oktober ’42 had getroffen. ‘Wie waren’, schreven wij, ‘in Nederland van die regeling

¹ A.v., p. 51. ² Getuige J. Hemelrijk, *Enq.*, dl. VI c, p. 715. ³ J. Hemelrijk: *Zeven maanden concentratiekamp*, dl. III, p. 74.